

SLOVENSKI NAROD.

Izbaja vsak dan sv. večer, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstrijsko-ogerske dežele za vse leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za jeden mesec 1 gld. 40 kr. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za vse leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za jeden mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom računa se po 10 kr. za mesec, po 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština znaša.

Za oznanila plačuje se od četiristopne petit-vrste po 6 kr., če se oznanilo jedenkrat tiska, po 5 kr., če se dvakrat, in po 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Frana Kolmana hiši „Gledališka stolba“.

Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. vse administrativne stvari.

Deželni zbor kranjski.

(XII. seja dne 13. oktobra 1883.)

(Dalje.)

Poslanec Šuklje na dalje:

„Ali tudi sicer ni pravega razmerja mej številom poslancev posamičnih volilnih okrajev, in ako g. Luckmann želi statističnega gradiva, dobi ga lahko v izobilji. Tako ima na pr. Ljubljansko mesto 26.284 prebivalcev in dva poslanca; primerjajte v tem oziru najmanjši volilni okraj: Kočevje-Ribnica, tam pride poslanec na 2335 duš. Tedaj se lahko reče, da ima glas jednega Kočevarja ali Ribničana skoraj toliko veljave, kakor glas 6 prebivalcev glavnega mesta kranjske dežele. Še bolj gorostasen je razloček, ako primerjamo število poslancev s številom volilcev in z letno davčno svoto. V Ljubljani na pr. bilo je pri zadnjih deželnozbornih volitvah 1193 volilcev in letnega direktnega davka plačalo se je, ako odbijemo velike posestnike, ako se ne oziramo na ženske davkoplačevalke in ako abstrahiramo od najnovejše dvomljive pridobitve našega mesta, od **židov** — 110.926 gld. 71 kr. V Ljubljani zastopa tedaj jeden poslanec v tem trenutku 596 volilcev in 55.463 gld. 35½ kr. direktnega davka; v Idriji pa, katero mesto tudi zase jednega poslanca voli, le 98 volilcev in 2334 gld. 69 kr. davčne svote. Pa tudi v jednom in istem volilnem okraji nahaja se mnogo krivičnosti in nedoslednosti, in te številke bi posebno priporočal gosp. Luckmannu, ki nam je govoril o „Einschränkung bestehender Rechte“. Nesem se mogel načuditi, da ima mesto Črnomelj s 1055 prebivalci le **40** meščanskih volilcev, Višnjagora pa s 362 prebivalci, navzlic svojej revščini, celih **45** volilcev. To izvira

odtod, ker za Črnomelj odločuje alin. a. §. 13., za Višnjagoro pa alin. b. istega paragrafa, in tedaj plačuje v Črnomlju vsak volilec najmanj **10** gld. direktnega davka, v Višnjevgori pa jih je le petnajst, kateri plačujejo nad deset goldinarjev, trideset jih plačuje manj, in osem jih je celo, kateri so obremenjeni le z 2—3 gld. Gospoda moja, to jasno ilustruje mojo trditev in zaradi tega obžalujem, da se postava, katero imamo danes pred seboj, veliko premalo ozira na vse te krivice in nedostatnosti.

In sedaj pridem k tretjeji volilnej skupini, h kranjskemu veleposestvu. Bodite uverjeni, da se le teško spuščam v ta razgovor kajti jaz sem zgodovinar in kot tak ne morem biti slep za dognano resnico, katero uči vsa politična povestnica, da je namreč imovita, krepka, v velikih tradicijah odgojena aristokracija eminetne vrednosti za razvoj vsakega naroda. Navzlic vsem modernim doktrinom vender ne morem popolnem ovreči trditve dveh glavnih francoskih pisateljev, Tocqueville-a in Hippol. Taine a, da je „aristokrat rojeni vodja svojemu narodu“; in ako se oziram na Angleško z njenim uplivnim plemstvom in uzornim parlamentarnim gibanjem, ako se oziram na Ogersko in Česko, me vse to le potrjuje v mojem prepričanju. Pri nas na Kranjskem so sicer razmere drugačne, ali vender se tudi pri nas brani privilegij veleposestva, zlasti s tem, da ono zastopa zgodovinske tradicije naše domovine in reprezentuje stalnost našega posestva. Ali gospoda moja, temu ni tako; razmere izvirajoče iz onega gospodarskega liberalizma, kateremu so gospodje na desnici od nekdanj tako krepka podpora, branijo našemu veleposestvu, da bi izpolnil svojo nalogo. Jaz se nečem

na drobno spuščati v ta zanimiv thema, ali navajati moram vender le, da sem primerjal zadnji volilni imenik našega veleposestva z imenikom kranjskega plemstva, katerega priobčuje Valvazor v devetjej svojej knjigi.

Rezultat bil je za me frapanten — od treh knežjih rodbin, katere so imele posestva na Kranjskem pred 200 leti, najdemo pač še dve, Turjaško in rodbino Porcia v sedanjem veleposestvu, in od osemnajst grofovskih rodbin Valvasorjeve dobe jih je vender še pet. Ali od **42** rodbin baronskega stanu pozna današnji volilni imenik le še **tri**, od **58** viteških le še **dva** in od **87** navadnih plemenitašev, katere navaja Valvazor, eksistira danes mej našimi velikoposestniki le še **jedna** rodbina — **Höffernova**! Gospoda, ta kolosalni prevrat tekom komaj dve sto let kaže jasno, da pogrešamo v našem veleposestvu tisto stalnost posesti, in vsled tega tisto ohranjenje zgodovinskih tradicij, katero bi utemeljevalo izredno prednost te skupine. Gospoda, privilegij velikega posestva na Kranjskem je neopravičen, neutemeljen in prej ali slej razpavljalo se bode tudi v tej deželnej sobani vprašanje, ali je njegov sedanji zastop umesten, duhu časa primeren ali ne.

Našel sem le nekatere pomanjkljivosti deželnega volilnega reda, drugim sem se bližal od daleč, previdno kakor zdravnik skelečej rani, obžalovaje, da se današnji predlogi ne ozirajo na te nedostatke — ali toliko sem vender povedal, da se mi ne bi mogla očitati nedoslednost, ako bi s svojimi tovariši vred glasoval proti tej postavi ter mesto nje zahteval radikalni preustroj volilnega zakona.

Ali gospoda, mi nismo nepraktični ideologi, mi se oziramo na to, kar se da doseči v sedanjih

LISTEK.

Potovanje križem domovine.

Popisuje Prostoslav Kretanov.

XXX

V Karlovci.

Ura na Zagrebškem kolodvoru me je poučila, da je Magjarom predestinovana superioriteta nad hrvatskim narodom; kajti oni so v časi za dobre pol ure spredaj, tako da na pr. ko zjutraj Zagrebčani jedva ustajajo, imajo Peštanci že svoj „gulyasz“ pod streho.

Bilo je torej vrlo plemenito in humanno, da so viteški Arpadovi sinovi, v zavesti tolicege svojega napredka, privoščili nekoliko svoje azijske kulture tudi „v omiki zaostalim“ Hrvatom. Žal, da so ti bili toli zaslepljeni, ter so ta veledušno njim poklonjeni dar pometali v — „potok“.

V tem oziru naj bi si pač Zagrebčani vzeli v vzgled nas Ljubljance! Mi, kakor smo že pomenili in oskromni, krstili smo — ljubeznivim svojim izveličevalcem na ljubo — svoje mestne ceste, šetališča in javna tržišča večinoma z nemškimi imeni, ter njim je napisali z lepimi gotskimi črkami po vseh oglih, potisnóvi slovenski njih prevod v poblešno pritličje, — prevzetni Hrvatje pa so razdelili

najlepše trge in ulice svoje metropole „dvomljivim znač“ — pardon! — „obskurnim“ možem à la Jelačić, Zrinji, Gundulić, Gaj itd., ne da bi se bili domislili kakšne korifeje pristne magjarske (?) krvi, na pr. Koszuta, Deáka ali pa Liszta itd.! — Magjari bili so tako rekoč prisiljeni, razobesiti po glavnem hrvatskem mestu nekoliko svoje — paprike, da bi kak „Magyar-émlék“, prišedši v „Zágráb“, vedel, kamer mu ban Jelačić s svojo sabljo kaže — pot . . .

Tu mi te nadležne refleksije prekrži — vlak, vihrajoč od Podšuseda sem doli po železnem tiru.

Kupim si voznico do — Karlovca in v petih minutah peljal sem se ven v široo raván . . .

Zagrebška okolica je todi precej jednolična in pusta. Zavil sem se torej v svoj jesenski ogrtač ter se udal svobodnej igri nedoločenih, brezpredmetnih mislij . . .

Toda vlakov ropot po mostu preko Save vzdrami kmalu zopet mojo pozornost in, ko mi pogled vzplava po širokej reki, domislim se stoprv, česa sem ves čas svojega bivanja v Zagrebu nevedoma bil pogrešal: — žive, skozi mesto tekoče vode, kakor jo imajo skoro vsa druga, večja ali manjša mesta. Neka posebna romantika, rekel bi poezija prepreza vam takšno zelenkasto, mejsivim mestnim zidovjem šumečo reko, ki nemo ka-

menje tako rekoč prošinja z nekakim tajnim dihom življenja! In koli zanimljivih, slikovito-dražestnih prizorov razodeva se po vsem njenem obližji, o tem se more prepričati, kdor se ustavi na pr. v Ljubljani na — „čevljarskem mostu“; — to vam je pristen „canale grande“: dve, tri gondole in človek bi mislil, da je v — Benetkah —

A naš vlak je drčal v naglem diru tja po širnej planjavi, zdaj mimo puščobnih, rujavo-zelenih pašnikov, po katerih so bile razkropljene pisane črede raznovrstne živine, mej njo pa so skakali okoli jesenskih ognjev kuštravi, bregušasti pastirji; zdaj zopet skozi gosto, temno zeleno jelšje, mej katerim so se raztezali močvirnati, z bujnim okrakom prepredeni potoki . . . Nad megleno, z medlimi solnčnimi žarki obilito zemljo ležal je otožen jesensk molk . . . Proti zapadu umikali so se orumeneli Žumberški holmi tja gori pod blede-sinje Gorjance, a doli na iztok razgrebala se je svetla, neprezirna ravnina.

Naposled me vzplahi iz apatičnega brezmišljenja hlaonov žvižg. Pogledam ven — bili smo v Jaski.

Hotel sem izstopiti ter pozdraviti ondu na kolodvorskem peronu stoječega gosp. dra. Kersnika, brata našega romanopisca, ali poredni zvonec zavrnil me je nazaj v kupé: hlaon zažvižga ter zdirja naprej in — ob najstih bili smo v — Karlovci . . .

razmerah. Mi vidimo, da se postava, katero predlaga odsek, bistveno in na ugoden način razlikuje od starega volilnega reda, in zato bomo glasovali zanjo, kljubu mnogovrstnim pomanjkljivostim. In kar je navajal g. Luckmann v tej zadevi, moglo je nas le utrditi v našem sklepu.

Gospod Luckmann boče namreč še nabirati statističen material, predno se sklene volilna reforma. Kaj da namerava s tem in čemu mu bode nabrano gradivo, mi ni jasno. Ali bodo morda statistične date uplivala na naše sklepe? bomo morda dali petakarjem volilno pravico, ako jih je malo, ter jo bomo odrekli, ako jih je na tisoče?

To stališče se mi ne vidi korektno in mnogo bolj logično se mi vidi postopanje naše stranke, katera sklepa takole: Ako je razširjenje volilne pravice pravično in svobodnim načelom primerno, potem ga bomo votirali — ako pa ono ne ugaja pravici in napredku, potem ga bomo zavrgli, ne oziraje se na strankarske koristi, ne oziraje se na število onih, kateri imajo od volilne reforme dobiček.

Pa še nekaj bi rad ugovarjal gosp. govorniku na desnej strani. Meni se vidi, da je tista species liberalnosti, katero on zastopa, jako občutljiva in nežna cvetlica, katerej ne ugaja vsaka zemlja, katera se ne razvija pod vsakim podnebjem. To se vidi zlasti pri volilni reformi.

V štajerskem in v koroškem deželnem zboru sprejeli so nemški liberalci, somišljeniki naše manjšine, neko reformo, katera je do pičice podobna našemu predlogu, brez ugovora, brez nabiranja statističnega gradiva. Pri nas delajo težave, na Moravskem pa, kjer 500.000 Nemcev in židov še zmirom gospoduje 1½ milijonu Čehoslovancev, tam nečejo voditelji liberalne stranke nič slišati o svobodnih načelih, t m so strogo konservativni, tam branijo načelo interesnega zastopa do skrajne posledice. Gospodje, vzrok je jasen!

Povsod, kjer imajo Nemci večino, so svobodomiselní, drugod pa, kjer bi količkaj pravičen volilni red koristil slovanske večini, tam se ničesar ne čuje o nemški naprednosti, tam se razlega z nemških ust le stari refrain: „Ja Bauer, das ist was anderes!“

Tako ravnanje pa je breznačelno, je nelojalno, in če se nemška manjšina naše zbornice postavlja na to stališče, ista stranka, katera tolikrat emfatično naglašala svojo liberalnost, potem jej lahko odgovarjamo z lapidarnimi besedami, koje je l. 1789 Sieyès v obraz vrgel liberalnim doktrinarjem prve francoske zbornice: „Messieurs, vous voulez être libres, et vous ne savez pas être justes“.

Sicer pa je prednost danes nasvetovane postave pred starim volilnim redom očitna. Ne bodem segal v specijalno debato, le nekatere točke,

Mesto je precej daleč tam doli od kolodvora, a tu so ti na izbiri različne kočije, ki te vznesejo tja po grčavi cesti, skozi predmestje Banijo preko lahno šumeče Kolpe v mestno naročje.

Karlovec je ograjen z visokim trdnjavnim zidom, skozi katerega vedejo trije uhodi preko mostov nad prekopom, vijočim se zunaj ob zidu okrog vsega mesta. Na vnanjem prekopovem obrežji je nasajen senčnat drevored, kjer šeta nadpolna Karlovška mladina, brbljaje o tajnih svojih ljubezenskih spletkah — da-li vedno le v mehkozvučnej hrvaščini, — tega vam pa ne vem povedati . . .

Mesto, kar ga je mej obzidjem, vro je čedno, z raznimi ulicami navskriž prečrtano, in okrog prostranega glavnega trga razpostavljene so — horrible dictu — velikanske, z umazano rumeno bojo „prepleskane“ — vojašnice. Vender v svrhu ravnotežja dviga se baš nasproti tem akademijam višje proze — hrvatskim Vilam posvečeno skrovišče — Karlovški gimnazij, in par cerkvenih zvonikov stoji vrlim Karlovčanom, katoliškim in pravoslavnim iz prejšnjih pobožnejih časov v „molče trobentačo — Memento mori“ . . .

Ali, kakor je videti — Karlovčani neso mogli spraviti vsega svojega „grada“ mej obzidje, kajti dobra tretjina ostala ga je — ante portas, in to so razložili ondu na zapadni strani, lepo blizu Kolpe

ki mi posebno ugajajo, bodem poudarjal. V prvi vrsti veselim se premembe § 4., katera določuje, da odsihmal voli vsako mesto in vsaki trg doma, za se. Jaz sem prepričan, da bode ugajala praktičnim potrebam in državnemu interesu, kajti dosedanji § 4 ustvarjal je odiozen privilegij volilcem volilnega kraja, vsem drugim pa je stavljal velikanske zapreke ali jim naravnost fakično jemal volilno pravico. In to nasprotuje državnej koristi, katera zahteva, da se voitev udeleži kolikor mogoče veliko število volilcev, kajti apatija pri volitvah je vselej bolesten simptom državnemu organizmu. Zaradi tega jaz, kot zastopnik oajbolj razširjenega volilnega okraja, radostno pozdravljam nasvetovano premembo § 4.

Tudi § 10. mi ne ugaja. Da se določi minimalna starost volilcem, je utemeljeno; vsaj se ne bodejo več ponavljali škandalozni prizori l. 1877, ko so 17 letni davkarski uradnički stopali na volišče, da tam glasujejo za nemškega kandidata. Da vsled tega paragrafa ženske izgube volilno pravico, jaz sicer obžalujem, ali vender si ne morem prikrivati, da je to posledica § 4. občinskega volilnega reda.

Da §§. 13 in 15 tudi petakarjem podelita volilno pravico, radostno odobravam in tudi tajnega glasovanja se nikakor ne bojim, kajti naša stranka se imenuje ponosno „narodna stranka“, in ona zna, da so njene ideje ukoreninjene v srcu narodovem in da se bodo pri tajnej volitvi pokazale še bolj odločno, nego pri javnej.

Opiraje se na te razloge in z ozirom na to, da mirni napredek narodnemu razvoju bolj koristi nego drzni skoki, glasoval bodem s svojimi tovariši za nasvetovano postavbo ter ob enem toplo priporočam sl. zboru odsekove predloge.“ (Živahni dobroklici.)

(Daje prih.)

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 19. oktobra.

V sredo je bila v **gališkem** deželnem zboru v obravnavi resolucija o utesnenji svobodne delitve zemljišč, pri kateri se je kaj živahno debatovalo celih pet ur. Poslanec Hausner je bil proti resoluciji, zagovarjaje svobodo kmetov ter omenjaje, da je pred petnajstimi leti mej občno radostjo sklepalo se v zbornici o ravno nasprotnem predlogu. Dr. Grobolski je bil kot generalni govornik za resolucijo poudarjaje, da se ima delitev samo omejiti in ne čisto prepovedati. Zbornica je konečno predlog o resoluciji vzprejela. — V večernej seji obravnavalo se je poročilo šolskega odseka o preustroji galiških šol, o čemer je poročal dr. Ev. Czerkawski. Po daljši debati sklenil se je z veliko večino prehod v specijalno debato. — Po predlogu gospodarskega odseku osnovala se bodo v Horodenki in Jagielnici nižje kmetijske šole, ako bode vlada dovolila nekoliko podpore. — V včeraj-

šnji seji se je postavini načrt o organizaciji ljudskih šol vzprejel v drugem in tretjem čitanji. — Budget kaže izdatkov 3,435.824 gld., dohodkov 417.417, gld. torej primanjkljaj 3,018.407 gld. Da se dozdanja 27%-na deželna naklada pusti, predlagalo se je najeti deželno posojilo jednega milijona gld., kar se je brez debate vzprejelo.

Pod nadzorstvom kraljevega komisarja **hrvatskega** vrše se pri deželnej vladi posvetovanja, kako bi se dalo odpomoči neprilikam v upravi kmet-skih občin, ki imajo deloma svoj izvor v prevelikem obremenjenju, ter so bili ob enem tudi vzrok zadnjim nemirnim po deželi. Sploh je komisariat v administrativnej zadevi tako delaven, da vse stranke priznavajo njega marljivost. Prošnji mestnega senatorja Deželića, da bi se mu odvzelo namestništvo kraljevega komisarja za mesto Zagreb, baron Ramberg ni hotel ustreči. — Začetkom prihodnjega tedna poda se nekaj uglednih strankarjev in voditeljev na Dunaj, da se z ondu pri delegacijah zbranimi ogerskimi ministri razgovore o restituciji ustavnih razmer po Hrvatskeji. — Državni poslanec baron Ludovik Ožegović je svoj mandat odložil.

Urednik **ogerskega** lista „Függetlenség“, brat državnega poslanca in antisemita Verhovay-a, se je dejal v zapor z obtožbo, da je izneveril denar, kojega je pobiral list za Czango-Magjare.

Vnanje države.

Včeraj je bila pod predsedstvom **srbskega** finančnega ministra konferenca dvanajsterih veljakov in prejšnjega ministra Mijatovića, katera se je posvetovala o načinu subskripcije na delnice nacionalne banke, ki se prične v 27. dan t. m., in pa, se li za osnivanje banke pozovejo domačini ali pa inostranci. — Radikalna „Samouprava“ ne zaupa prav okrožnici Kristićevi, kajti zatrevanju ustavoverstva da nasprotuje samosilna preteklost, ravnanje s skupščino itd. Vкупni deficit l. 1882/3. znaša po tem listu skoro jeden milijon zlatov, blizu tretjino vsega letnega budgeta.

Vest o predstojećem potovanju **bolgarskega** kneza v Bukurešt se ne obistinuje. Knez Aleksander je celo opustil nameravano pot v Ruščuk, Šumlo in Varno, da se izogne vsakemu krivemu tolmačenju, ter je generalu Lesovuju naročil nadzarjati ondukajšnje vojsko. — Karavelov in Slavejkov se še vedno trudita osnovati tabore po deželi, kateri naj bi sedanje sobranje označevali nepostavno ter njega ukrepe neveljavne.

V torek se je v **francoskih** ministrov pod predsedstvom prezidenta Grévi-ja sklenilo osnovati vrhovni kolonijski svet. Ta naj bode obstajal iz 36 članov, namreč iz pomorskega ministra in državnega podtajnika za kolonije, iz 4 senatorjev in 10 poslancev naselbin, iz 5 poslancev naselbin, koje v parlamentu nemajo zastopnikov, iz 10 po vladi imenovanih članov in iz predsednikov peterih trgovinskih zbornic: Paris, Marseille, Havre, Bordeaux in Lyon. — Finančni minister je budgetskemu odseku naznanil, da je pri vojnem in budgetu javnih stavb dosegel redukcijo 31 milijonov frankov ter da bode črtal še 14 milijonov, tako da se odstrani ves deficit, proračunan za l. 1884.

v precejradodarnem, simetričnem redu, kar sicer ni baš tolika umetelnost, ko jim je na razpolaganje toli ugodna ravnina, dočim nam Ljubljčanom ošabni Golovec zaslanja najlepší prostor, kar je baje vzrok ali ka-li, da se naša stolica razvija s slavljenjo — polževo naglostjo!

Ko sem si ožulil noge po grčavem kremenovem tlaku, napotil sem se v pohode k svojim Karlovškim prijateljem.

Najprej šel sem gledat, kako mi žije ondukaj blagi prijatelj Mijo. Kakor kak star znanec krenem kar naravnost v njegovo biblioteko in tu se mi predoči dražesten prizor: Prijatelj, zavit v pisano ponočno haljo, sedel je ugodno v naslonjači, ves uglobljen v svojega Spencerja; na desni strani slonela mu je na prsih zlatolasa hčerka, a ondu na levo njemu ob vznožji brzdal je čili sinek svojega konjiča in okoli njega žvrgoleli so v raznih kletkah slavi, kosi, drozdi in kanarci itd., vse navskriž in toli jarno, da se mi je zdelo, kakor da bi bil prišel v kak braziljansk pragozd . . . Dolgo sem stal ondu motreč to slikovito gručo idilsko-obiteljskega življenja ter blagroval prijatelja, kiv blaženi družini svojih otročičev miren in zadovoljen crpi iz mislij nesmrtnih modercev slast pozabljenja na posvetne ničemurnosti, v tem ko mi nenasitni posvetnjaki begamo po širnem svetu za penami počutnih užit-

kov . . . A glej! prijatelj obrne se nevedoma proti meni in ugledavši mene, stoječega nepričakovano pred sabo, bil je toli iznenadejan, da mu je v pravem pomenu izreka „beseda obtičala v grlu“.

„Da-li si ti Prostoslave, ali je tvoj duh?“ vpraša me kakor v sanji nekako dvomljivo.

„Da, jaz sam — s telesom in duhom!“ odvrnem mu smijoč se ter mu segnem v roko.

„A zakaj nesi naznanil svojega prihoda? Kdo bi se te bil nadejal?“ pravi Mijo.

„Baš to mi je največja radost, priti nepričakovano, da se pokaže odkritosrčno veselje brez vse hinavščine nad mojim pohodom. Zaradi tega se pojavljam nenadejan zdaj tu, zdaj tam!“ rečem jaz ter se usedem v ponujeni mi naslonjač. In tako se nama iz posameznih vprašanj naprede živahen pogovor, ki sva ga razmotavala, dokler naju ljubezniva prijateljeva soproga ni prišla zvat h kosilu . . .

Popoludne — bila je isti dan sobota — speljem mladega učenjaka izmeij nemih filozofov in ujetih ptičev ven v prosto naročje prirode. Najprej obkrožila sva parkrat po drevoredu mesto, potem spustila se v ravno polje in mej pogovori o zlatih dnevih blažene minolosti, ki sva jih užila mej zarjavim vojaškim orožjem ondu na Dravinem obrežji — dospela sva nehoté na Karlovško — pokopališče. Tu sva si ogledala Mandelčev nagrobni spome-

Dopisi.

Z Dunaja 18. okt. [Izv. dop.] (Skrejšovskýjev pogreb.) Včeraj bil je pogreb slavnega avstrijskega publicista J. St. Skrejšovskega. Udeležilo se ga je mnogo društev in veliko število občinstva. Vence so pokojniku darovala razna uredništva slovanskih listov, slovanska društva in mnogi zasebniki. Na slovanskih trobojnicah lesketali so se v českem in nemškem jeziku napis, izražajoči veliko bolest po pokojniku in zahvalnost za neumorno neustrašljivo njegovo delovanje v boji za Slovanstvo v Avstriji. Mej venci bil je tudi jeden z napisom: „Die Antisemiten Wien's dem unerschrockenen Kämpfer“. V škotskej cerkvi bilo je mrtvaško opravilo, pri katerem je pelo slovansko pevsko društvo Förchtgott-Tovačovskijevo krasno žalostinko. Pokojnika spremila so društva do operinega ringa, tam pa se poslovila; mnogo oseb pa je šlo za rakvo do državnega kolodvora, od koder se je truplo pokojnika peljalo v zemljo česko, v Liběšice, kjer je rojstni kraj Skrejšovskýjev. Pogreb bode tam v soboto.

Skrejšovský umrl je za srčnim anevrizmom! Kruta smrt vzela je avstrijskim Slovanom najhrabrejšega viteza na bojišču za pravice Slovanov, za ravnopravnost v Avstriji, proti židovskemu kapitalizmu, židovski aroganci in lažljivosti. Koliko je on radi tega trpel, vé le oni, ki pozna boj Čehov za svoje pravice od leta 1861. naprej. Pregarjali so ga ter zaprli, da bi imeli mir pred strašnim njegovim peresom. A kar je pisal on, ni ostalo brez posledic. Akoravno zaprt in proganjan, imel je silen upliv na razvoj česke politike, českega napredka v vseh slojevih.

Ko se je preselil na Dunaj, ustanovil je tu najprvo tednik „Parlamentär“ in kasneje dnevnik „Tribüne“. Tukajšnja nemško-židovska žurnalistika ga je surovo napadala in tudi ob njegovej smrti ni opustila izliti otrovjen svoj žolc.

Kake zasluge ima pokojnik tudi za Slovence, vé vsak, ki vestno čita „Tribüne“, odkar je počela izhajati, do onega trenutka, ko se je vlegel v postelj bolan. Ko je bil dopis v „Tribüni“, ki je imenoval izvrstne govore Svetca, Zarnika, Vošnjaka „tirade“, takrat Skrejšovský ni več nadzorovati mogel svoj list.

Pisalec teh vrstic bil je od pokojnika večkrat pozvan, ter se z njim često razgovarjal o razmerah slovenskih. S kakim ognjem govoril je vedno o položaju Slovencev! Bister njegov razum vedel je važnost Slovencev bolj uvažiti, kakor marsikateri slovenski domoljub. Zato naj bodo pokojniku tudi Slovenci hvaležni zato, kar je storil za Slovanstvo s svojim peresom!

X.

Iz Kranja 16. oktobra. [Izv. dop.] Prosim, dovolite prostor odgovoru na dopis „Iz Kranjskega okraja“ v 216. šte. vašega cenjenega lista.

V lanski konferenci Kranjskega šolskega okraja v Loku izrekla je bibliotekna komisija, da hoče, ker ne kaže stari kronološko uredjeni katalog nadaljevati in ker se okrožnice z nadaljevanim katalogom zgubljajo, oskrbeti do prihodnje konference nov po strokah uravnan katalog. Konferenca je to odobrila. Komisija je rešila dano besedo in letos položila na mizo obljubljeni katalog in ga razdelila med navzočne.

Prej nego poročilo bibliotekne komisije bilo je na vrsti poročilo o zadržkih šolskega napredka.

Gospodičina poročevalka je med zadržki navedla pomanjkanje knjižničnega kataloga. Bila je gospodičina slabo informirana, kajti vsaka šola našega okraja ima ali bi lahko imela star katalog do šte. 272. Ako ga nema, ni temu kriva bibliotekna komisija. Zakaj se ta katalog ni nadaljeval, omenil sem zgoraj in bolj obširno razložil v konferenci lani in letos.

Na vsak način je bilo počakati poročila bibliotekne komisije in potem, ko bi ne bilo obljubljenega kataloga, grajati nedostatek.

Videti je bilo, da je gospdč. poročevalka to spoznala.

Ali je bilo moje poročilo „opravičevanje“ in ali je bilo „možato“, to naj sodijo drugi; gotovo je to, da so gospodje, ki so prej naročeni „dobrohotni opombici“ in „jako uljudno izraženi želji“ gospdč. poročevalke „krepko pritrjevali“, potem še bolj krepko molčali.

Iv. Pezdich.

Domače stvari.

— (Deželni zbor kranjski) zaključil se vsled brzogovornega zaukaza grofa Taaffe-a že jutri. Ker je še obilo gradiva nerešenega, bode jutri dve seji. Pri jednej pride tudi na vrsto predlog o znanih 500 gld. za neobligatni pouk nemščine. Radovedni smo, kdo se bode pri tej najnovejši spravljenosti zopet odlikoval.

— (XIV. seja deželnega zbora kranjskega) trajala je do dveh popoldne. Vzprejela se je volilna reforma v tretjem branji. Nemški poslanci so glasovali proti. Dr. Schrey ni bil navzoč. Potem se je sprejela postava za uvedenje lovskih kart in postava, po kateri se izloči občina Vrhpolje od občine Vipavske. Zadaja seja prične se jutri ob 8. uri zjutraj in se bode nadaljevala najbrže zvečer. O volilnej reformi bode še prilika govoriti, za danes drage volje konstatujemo, da je srečno pod streho. Nemški poslanci so zaradi napadov v Dunajskih listih nekoliko potrti in gosp. L. se je baje izrazil: „Mi stojimo sedaj, kakor obliti kodri!“

— (Deželni zbor Tržaški) sklenil je resolucijo, da naj se izda državni zakon, da se fakultativno sežigajo mrliči pri navadnih slučajih smrti, a obligatno v slučajih smrti vsled nalezljivih bolezni. Nasproti glasovala sta samo gg. Nadlišek in Naberger.

— (G. Josip Miškato) se po poročilu „Slobode“ ne misli več povrniti v Zagreb, ker mu je baje zagotovljenih 25 toplih batin za njegovo najnovejše delovanje v Pešti. Ta vest je bolj podobna dovtipu, nego istini.

— (Delavsko izobraževalno društvo v Ljubljani) priredi v nedeljo 21. oktobra 1883 povodom svojega petnajstletnega obstanka v prostorih čitalniške restavracije slavnost 15letnice izza ustanovitve društva s sodelovanjem pevskega kluba delavcev in tukajšnje gledališke godbe. Program: 1. Popotnica, zložil Stunz. 2. Pozdravni govor. 3. Pobratimija, zložil Fajgelj. 4. Slovenec sem! od B. Ipavca. 5. Slavjanska popotnica. 6. Veseloigerska ouvertura od K. Béla. 7. Wanderlied, zložil Fischer. 8. Rosen vom Süden, zložil Strauss. 9. Slavnostni govor. 10. Liebe zum Volke, fantazija od F. Suppé. 11. Na Velebitu, Vilharjeva. 12. Mandolinen-Ständchen, zložil Métra. 13. Sadni čas, Zajčeva. 14. Flotte Bursche, četvorka od Wiedmanna. 15. Theeblume, hitra polka od Wiedmanna. Konečno: Plesalni venček. Ustopnina za ude je 20 kr., za neude 30 kr. Začetek ob osmih zvečer. Kasa se odpre ob sedmih. Čisti dohodek je namenjen v izobrazbo delavcev. Slavnostni odbor.

— (Dve ustanovi) po 50 gld. na leto razpisuje kranjska hranilnica za učence na c. kr. velikej realki v Ljubljani. Prošnje do 31. t. m. pri ravnateljstvu kranjske hranilnice (osebno).

— (Pri okrožnej sodnici v Celji) bilo je 21 kmetov iz Paradiža v Halozah, ki so se udeležili izgrediv proti židom, obsojenih na 14 dni do 2 let zapor.

— (V Hočah pri Mariboru) odprla se je v 15. dan t. m. nova železniška postaja.

— (Cesta Prezid-Gerovo) se bode po ukazu kralj. komisarja Ramberga takoj pričela delati in je v to svrhu že nakazanih 6000 gld.

— (Za mladino.) Marljiva in podjetna firma J. Giontini v Ljubljani založila in izdala je zopet 4 knjižice, ki imajo prav prikladno tvarino za mladi svet. Te knjižice so: Mikolaj Zrinski, hrvatski junak. Po raznih spisih sestavi F. H. — Hirlanda, bretanjska vojvodinja. (Po Kristofu Šmidu). — Jama nad Dobrušo. Zvedel in za priprosto ljudstvo spisal J. Alešovec. — Hildegarda. — Knjižice imajo prav lično obliko in se dobivajo po 20 kr. pri založniku.

— (Spremembe pri političnih uradih na Štajerskem.) V Ljutomer Bouvard pl. Chalet, v Maribor baron Myrbach, na Ptuj Jan. Su-

nik — prelomljen steber iz belega mramorja, stoječ na zeleni, z rožami nasajeni gomili v zlatem svitu večerne zore.

Zamišljena in v slastna čutstva ponovljenega prijateljstva utopljen vrneva se preko Dubovca doli po širokem drevoredu v mesto nazaj. Ob svetlih deblih velikanskih platanov pa so igrali bliščeči zorini refleksi in sem preko rudečeprstnega holma vel je hladni dih skozi rumeno jesensko listje . . .

Ondu pred mestnim udom pride njima naproti prijatelj Davorin Trstenjak, ravnatelj „djevojačke učione“ in vrli spisovatelj nežnih povestij za šolsko mladino. Po iskrenem pozdravu gremo v grad in ondu je zavijemo v zavetje hmeljevega venca, kjer se nam ob izbornem Kozlerjevem pivu razvežejo jeziki in v blaženem troglasju naših duš obhajali smo, po mnogih letih, tu doli na hrvatski zemlji veselo svidenje . . .

Drugi dan, v nedeljo, imel sem ugodno priliko v opazovanje ondotnega ljudstva, mestnega in selškega. Z Mijom sprehajala sva se ondu po glavnem trgu in v tem, ko je on opisoval zdanje svoje življenja, pasle so se moje oči po pisanih gručah bujnastih Hrvatic . . .

Čez nekaj časa pridruži se nama g. profesor Steklasa, za njim g. kolega Podgoršek in pe-

ripatetično razpravljali smo tukaj razna dnevna vprašanja — kar prihitel k nam prijatelj Franjo Vilhar, sin našega Miroslava Vilharja, nekdanji „Zvonov“ pesnik „Prostin“ in nadarjen slovenski skladatelj ter povabi — po burnem pozdravu — naju z Mijem na svoj dom.

In tu se nama razodene božanski čar umetelnosti! Mladi naš skladatelj se je po stopu v glasbeno svojo dvorano po polnem izpremenil: razposajena prejšnja njegova veselost in zgovornost umaknila se je neke svetlane resnobi in z vidnim ginjenjem usede se s prijateljem v svojemu glasoviru. In ko mu zazvenijo izpod genijalno gibčnih prstov ubrani akordi burnega, sem in tja se vrtečega preludija, pozabil je navdušeni umetelnik vse okrog sebe ter se ugloobil s plamtečo strastjo v glasbine valove: melodija za melodijo, zdaj sladko se laskajoča, zdaj zopet togotno preteča, tu visoko v radosti vznesena, tam ugreznena v globino neizrečne otožnosti — vrela mu je z demonično silo iz godala. To ni bila mehanična, afektovana igra po pedantno sestavljenih notah, s kakeršnimi nam dan na dan mehkužne gospice trpinčijo ušesa, temveč neprisljen izliv z bujnimi čuvstvi napolnenega srca, blagovno šum smelega, po morji nebeških harmonij plavajočega duba! — In ko so mu naposled zašumeli

izpod večjih rok vznešeni valovi burne „slavnostne kantate“, ki se je pela pri navzočnosti cesarjevi v Ljubljani in katero je sam presvetli naš vladar pohvalil, zaigrale so vrlemu skladatelju v očeh svetle solze . . .

Tu sva se s prijateljem Mijom prepričala, da mož, ki ima toliko elementarne umeteljniške moči v sebi, mogel nam bode — pri svoji mladosti — ustvariti mnogo završenih umotvorov ter zasluži, da bi ga ves narod dejanski podpiral . . .

Toda pri nas Slovencih —

A glej! tu je prijatelj Vilhar prenehal z virtuosnim svojim igranjem. In baš je zvonilo poldan: preložili smo torej svoj daljni razgovor na — jutri!

Vilhar me je hotel pridržati na kosilo, ali prijatelj Mijo skliceval se je na prioriteto svojega povabila.

„No dobro — torej grem pa jaz z vama!“ reče jovijalni glasbenik.

A to vam je križ, če ima človek v jednom mestu po več prijateljev!

Dospevše na Mijov dom, pričakuje nas prijatelj Trstenjak in ni nam preostalo drugzega, nego da smo se mu udali ter šli vsi skupaj k — njemu na obed, kjer smo se ob čaši zatega Ljutomerca radovali do poznega večera.

pančič-Haberkorn, v Celje Leitner in Tax. Ti go-
spodje so gotovo slovenskega jezika po polnem
zmožni.

— („Akad. lit. zabavno društvo „Tri-
glav“ v Gradcu) ima prvo svoje redno zboro-
vanje v soboto, v 20. dan t. m. v gostilni „zum
Bierjackl (Sackstrasse) ob 8. uri zvečer. Spored:
1. čitanje zapisnika poslednjega zborovanja, 2. po-
ročilo knjižničarjevo, 3. volitev treh revizorjev za
knjižnico, 4. volitev predsednika, 5. volitev odbora,
6. slučajnosti. Gosti dobro došli!

Telegrami „Slovenskemu Narodu“:

Madrid 19. oktobra. Brzjavke iz
Oporta poročajo o novem ustanku v Villanovi
(Portugalsko). Uradnije morale so zbežati iz
mesta.

Halifax 19. oktobra. V nekem hotelu
zasegli so dve osobi, Bocker-a in Holmes-a, v
katerih prtljagi so našli več patron dinamita
in dva sprožilna stroja (uhrwerke). Na golem
životu sta imela tudi patrone dinamita, Holmes
dva nabita revolverja. Ujetnika pravita, da sta
Amerikanca.

Carigrad 18. oktobra. Blizu Smyrne
hud potres. Več vasij razdejanih, govori se,
da je 1000 ljudij poginilo. V Smyrni in na
otoku Chios bil potres slabeji.

Poslano. *)

Govor gospoda barona Apfaltrerna v kranj-
skem deželnem zboru v seji 11. oktobra t. l., v ka-
terem natančno kranjske državne poslance, da se na
Dunaji neso potrudili, da bi se 4kratni termini za
uplačevanje davkov po davkarskih eksekutorjih skr-
čili na 3kratne termine, me je prisililo v tej zadevi
gospoda barona trditve tu javno pobijati in to za-
radi tega, da ne bi dežela mislila, da so njegove
izjave kaj več, kakor le tja skozi okno ven izustene
marnje

Da je bil ta govor le napad na njegove poli-
tične nasprotnike in da nikakor ne izvira iz skrbi
in ljubezni do deželnega blagra, razvidi se že iz
tega, da je to natančevanje še le zdaj v letu 1883
uporabil, mesto da bil že leta 1877, ko je bila v
državnem zboru še njegova stranka na krmilu, in
ko je iznašala po eksekutorjih prouzročena svota
stroškov na Kranjskem celih 110.540 gold. izgo-
vori: jeden sto deset tisoč petsto in štiri-
deset goldinarjev — (Glej stenografični zapisnik
sej drž. zbor. od 1. marca t. l. govor finančnega
ministra stran 9330.) — kaj zoper to nezgodo po-
trebnega ukrenil in pomoči iskal.

Tistokrat je mož molčal!

So se mu li tistokrat toliko ogromni stroški
eksekutorskega izterjevanja dozdevali opravičeni, le
samo „plunder“? Zdaj pa, ko ti stroški znašajo le
45.000 gold. in so se torej od leta 1877 za celih
65.540 gold. zmanjšali, sedaj še le so ta bremena
po njegovih mislih težkoče in neopravičene, in sedaj
predbacia državnim poslancem neskrbnost in nede-
lavnost, in sedaj še le jih nepotrebnim potom s tem
nezasluženo draži.

I kje ste pa bili vender l. 1877 in prej, go-
spod baron?

Moji volilci pa se dobro spominajo in dobro
vedó, da sem to idejo, da bi se 4kratno izterjevanje
davkov reduciralo na 2 ali 3kratno na leto — izre-
kel jaz že dolgo prej, ko se je zljubilo gospodu ba-
ronu jo na tako ošabni način v deželnem zboru
navesti in javiti.

O tem sklicujem se na poročilo svojim volil-
cem od letošnjega leta, kjer sem jim na strani 15.
jasno razložil in navedel škodljivosti pa tudi pred-
nosti in dobrote 4kratnega izterjevanja in jih tudi
nagovoril, da mi svoje mnenje o tej stvari razo-
denejo.

Ne sme se pa zabit, da ima ostro izterjevanje
davkov mimo mnogih škodljivostij tudi svojo dobro
stran.

Vsled upeljane ostrosti in se ve da tudi za-
radi zmanjšanja gruntne davka so se zaostanki
davkov na Kranjskem od 300.000 gold. znižali na
154.000 gold. in tako so se kot posledica temu tudi
eksekucijski stroški od 110.540 gold. iz leta 1877
zmanjšali na 45.000 gold.

In če bomo kranjski državni poslanci se po-
trudili, da se davkarijska izterjanja na tri termine
reducirajo (o čemer sem že letošnjo pomlad z njega
ekscelencu gospodom finančnim ministrom govoril),
naj ne misli gospod baron, da se je to še le vsled
njegovega famoznega govora zgodilo, kateremu

*) Slučajno zakaseno.

Izdatelj in odgovorni urednik Makso Armič.

pristoji bolje prostor v „Ljudskem Glasu“, nego v
stenografičnih zapisnikih deželnega zbora kranjskega.

Cerknica, dne 14. oktobra 1883.

Adolf Obresa.

Meteorološko poročilo.

Dan	Čas opa- zovanja	Stanje barometra v mm.	Tem- peratura	Ve- trovi	Nebo	Mo- krina v mm.
18. okt.	7. zjutraj	736.88 mm.	+13.4° C	sl. zah.	obl.	2-20 mm.
	2. pop.	735.58 mm.	+17.0° C	z. zah.	obl.	
	9. zvečer	738.94 mm.	+13.8° C	brevz.	obl.	dežja.

Srednja temperatura +14.7°, za 3.6° nad normalom.

Dunajska borza.

dné 19. oktobra t. l.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Papirna renta	78	gld.	50
Srebrna renta	79	„	05
Zlata renta	99	„	30
5% marcna renta	92	„	90
Akcije narodne banke	838	„	—
Kreditne akcije	283	„	30
London	120	„	05
Napol.	9	„	52 1/2
C. kr. cekini	5	„	70
Nemške marke	58	„	80
4% državne srečke iz l. 1854	250	gld.	119
Državne srečke iz l. 1864	100	gld.	167
4% avstr. zlata renta, davka prosta	99	„	25
Ogrska zlata renta 6%	119	„	50
„ „ „ „ „ „ „ „	86	„	85
„ „ „ „ „ „ „ „	85	„	60
5% štajerske zemljišč. odvez. oblig.	104	„	—
Dunava reg. srečke 5%	100	gld.	114
Zemlj. obč. avstr. 4 1/2% zlati zast. listi	119	„	—
Prior. oblig. Elizabetine zapad. železnice	102	„	90
Prior. oblig. Ferdinandove sev. železnice	105	„	—
Kreditne srečke	100	gld.	168
Rudolfove srečke	10	„	19
Akcije anglo-avstr. banke	120	„	105
Tramway-društ. velj. 170 gld. a. v.	222	„	75

Tufci:
due 18. oktobra.
Pri Slomu: Schiller z
Dunaja. — Sapert iz Beljaka.
— Tipen z Dunaja. — Hess
iz Kronau.
Pri Malici: Pressburger
z Dunaja. — Richter iz Trsta.
— Moline iz Trizica. — Zva-
ger iz Radovljice.
Pri bavarskem dvo-
ru: Smole iz Logatca.

Vozne liste
nemške in nemško-slovenske
priporočila po najnižji ceni
„NARODNA TISKARNA“
v Ljubljani.

Slika pesnika S. Gregorčiča,

ki keršna je bila v zadnji številki „Škrata“, do-
biva se na fin in močen papir tiskana v „Narod-
nej tiskarni“ — Cena 20 kr., po pošti 25 kr.

Za premogokop

išče se podjetnik,

ki zamore v dveh mesecah najeti 40 spretnih, če možno ne-
oženjenih kopačev. Podrobnejši pogoji javijo se pisмено
na ponudbe, koje vzprejema do 20. t. m. upravnistvo tega
lista. (662—3)

Priporočilo gostilne.

Podpisani najudaneje naznanja p. n. občinstvu,
da je v sredo 17. oktobra prevzel

pivarno in restavracijo

gg. bratov Kosler-jev.

Opirajoč se na mnogoletno temeljito izkustvo,
katero sem si pridobil kot prvi točaj v raznih re-
stavracijah prve vrste, si bodem vedno vsestransko
prizadeval pridobiti naklonjenost gg. gostov s toča-
renjem izvrstnega oarskega piva, pristnega narav-
nega vina ter izredno dobro kuho.

V mnogobrojno obiskovanje se priporoča
z najodličnejšim spoštovanjem

Ivan Cesarić,
restavratér.

(672—1)

Dr. Schmidt-ovi uspešni

prilepki za kurja očesa

uporabljajo se že
mnoho desetletij
kot brez bole-
čine in zanesljivo
delujoče sredstvo
v popolno odstra-
nitev kurjih očes.
Varstvena znamka.

Uspeh teh dr. Schmidt-ovih prilep-
kov za kurja očesa je skoro osupljiv,
kajti po opetovanju rabi teh prilepkov
se odpravi vsako kurje oko brez vsake
operacije. Cena škatljici s 15 prilepki
in roženim dletcem za izdiranje kurjih
očes 23 kr. a. v.

NB. Pri nakupovanju tega preparata
blagovoli p. n. občinstvo vedno paziti na
to, ima li vsaka škatljica na zvanjem
ovitku utisneno gori zaznamenovalo var-
stveno znamko.

Glavna razpošiljalna zaloga: Gloggnitz, Nižje-Avstrijsko, lekarna J. Bittner-ja.

Dr. Schmidt-ove prilepke za kurja očesa in dr. Behr-ov živčni
ekstrakt prodajata v Ljubljani lekarnarja: J. Svoboda in J. pl. Trnkoczy,
ter tudi vsi drugi lekarnarji. (671—1)

Dr. Behr-ov živčni ekstrakt

Varstvena znamka.

izdeluje se po posebnem
načinu iz lekarskih zelišč
ter se že dolgo vrsto let
obnaša kot izvrstno sred-
stvo proti živčnim bole-
nim, kakor proti boleči-
nam na živcih, migreni,
ischiji, bolečinam v križu
in hrbtnem mozgu, božja-
sti, otrpnenju, oslavljenju in polucijam.
Na dalje se dr. Behr-ov živčni ekstrakt
z najboljšim uspehom rabi proti: protinu
in trganju, otrplosti mišic, trganju v
členkih in mišicah, nervoznemu glavo-
bolju in šumenju v ušesih. Dr. Behr-ov
živčni ekstrakt se uporablja le zvanje.
Cena steklenici s točnim navodom upo-
rabe 70 kr. a. v.

NB. Kupovajoče p. n. občinstvo rači
vedno paziti, je li pri vsakej steklenici
na vnanjem ovitku utisnena zgornja var-
stvena znamka.

Štirinajsti redni

občni zbor

kranjske industrijske družbe

v Ljubljani

v torek v 30. oktobra 1883. ob 4. uri popoldne
v pisarni vodstva družbe.

SPORED:

- Poročilo o poslovanju pretečenega leta.
- Poročilo pregledovalnega odseka.
- Sklepanje o porabi dobička.

Gospodje delničarji, kateri hočejo glasovati, naprosijo se v smislu §. 10. pravil,
da uložé svoje delnice do 27. oktobra t. l. pri društveni blagajnici in tamkaj sprejmó legiti-
macijske listke. (647—3)

Lastnina in tisk „Narodne Tiskarne“.